

A Csömöri úttól egészen a Filatori-gátig!

– Fantasztikus regény –

(ÍRHATTA VOLNA: VERNE GYULA)

I. fejezet Egy vakmerő fogadás

– Tartom, tábornok.

– Rendben van, mylord.

Ez a röviden és határozottan elhangzott párbeszéd egy közepes ízléssel berendezett szálloda második emeleti ebédlőhelyiségében folyt végbe. Két magas termetű férfi állt egymással szemben: az egyik, lord Vack-Beél Rochester, szőke szakállú, nyugodt tekintetű, negyvenes ember. A másik Sanssou tábornoknak nevezte magát, mozgékony, ürge járású úr volt ez, azonnal fel lehetett ismerni, hogy a víg Gallia szülötte. Élénksége szembe-tűnő ellentétet képezett az angol főúr kimért modorával.

– Ön tehát azt állítja – folytatta, e jellemzést bevárva, lord Rochester két centiméterre kimért hangon –, ön tehát azt állítja, hogy másfél, értsd másfél nap alatt eljut innen, a Csömöri út végétől a Filatori-gátig, beleszámítva minden közlekedési eszközt, melyet igénybe vehet.

– Állítom, kedves lord. A terv talán fantasztikusnak látszik első percben, s a helyzet ismerői talán mosolyognának rajtam. De ez csak sarkallja az én ambíciómat. Ön ismer: ura szoktam lenni szavamnak.

– Jó, de itt nem a Holdba utazásról van szó. Azt értem. Azt meg lehetett csinálni egy kis energiával. Az ember vesz egy golyót, és felrepül vele. De tudja ön, mi az a Csömöri út? És tudja ön, hol van a Külső Stáció utca? És elképzeli-e ön, uram, mit jelent a Lábficam-köz Budán? S látta-e már a Rákóczi utat olyankor, mikor javítják? S látta-e már Budapestet éjjel?

– Bízsa csak rám, kedves mylord. A fő az, hogy ön tartsa a fogadást.

– Tartom, tábornok.

– Rendben van, mylord.

II. fejezet

Készülődések

Két óra harminc perckor távozott Sanssou tábornok a szállodából. Könnyű és kellemes volt az idő: az Aréna út felől üde flaszterszag lengedett. Lakására ment, és becsöngette inasát.

– Készülj – mondotta ridegen –, egy óra múlva indulunk. Hozd be a térképeimet!

– Hová? – kérde a régi cseléd.

– Budára – volt a hideg válasz.

A hű inas arcán egy izom sem rándult meg. Behozta a térképeket, a mikroszkópot, a sextánsokat: – két logarlécet és a nagy, diasztigmátos teleszkópot. A tábornok számításokba merült.

– Ha a föld tengelyét 1780 km-nek vesszük – magyarázta a hű inasnak –, akkor ez egyenlet alapján

$$R^2 - r^2 = \frac{-b + \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a} \int \frac{xd}{dy},$$

ahol d a Csömöri út együttható-komponense, láthatod, kedves Puss, hogy délután fél négykor kell indulnunk.

E percben éles csengetés hallatszott. Felugrottak. A küszöbön egy zömök, tagbaszakadt férfi alakja jelent meg.

III. fejezet

Váratlan fordulat

Ki ön, és mit kíván? – kérdezte a tábornok, megtartva lélekjelenlétét.

– A házmester vagyok – mondotta a férfi, és előrelépett. – A házmester vagyok.

A tábornok hátrált. Zsebébe nyúlt, és megmarkolta toledói körömpucolóját. Aztán rekedten ismételte a kérdést:

– Mit akar?

Csak azt jöttem mondani, hogy délután hatig ne tessék csavarni a vaszalejtungot. A Csömöri úton javítják a csövet, és nincs víz addig.

IV. fejezet

Vízhiány. Fénysugár az éjszakában

Íme tehát, mindjárt útjának elején a vízhiány fenyegető réme merült fel bátor és elszánt hősnünk kitűzött célja elé!

– Mi lesz? – kérde az inas.

A tábornok egy percig habozni látszott. De csak egy percig. Azután felragadott egy iránycsövet, és számításokba merült.

– Azonnal indulnunk kell – mondotta tíz perc elteltével.

– Meg kell változtatnunk útitervünket. Ha a Csömöri út elején csőjavítás van: ott élő ember át nem hatolhat soha! Hát nem tudod, hogy halt meg a szegény, szerencsétlen Sztrogoff Mihály? Miután eljutott Moszkvától Irkuckig és az éjszaki sarktól a déli sarkig: – vakmerőségében odáig ment, hogy keresztül akart hatolni a budapesti csőjavításon...

– És...? – kérdezte remegve az inas.

– Teteme flaszterként felkenve hever a Lókupec utca sarkán – mondotta tompán a tábornok. És egy könnyet törült ki szeméből. Majd erőt véve magán, így folytatta:

– Nekünk tehát a Stefánia úti kocsikorzón kell megkísértenünk az átkelest, a városligeti pampákon keresztül. Vízet nem vihetünk magunkkal. Főkabórbe kötjük műszereinket, és Davy-féle lámpával, hágcson próbálunk a bennszülöttek telepéig férkőzni, melyet a vadak »vurstli«-nak neveznek. Indulhatunk.

V. fejezet

A legsötétebb vurstliban

Az éjbe meredő, komor póznák között méltóságteljesen terült el a messzeségbe a városligeti rengeteg. A vadállatok már pihenni tértek, csak néhány kivert baka kóválygott még az elfeketülő réten. Sanssou tábornok és hű inasa egy lehajló tölgyfa törzsöke mögött foglalt helyet, készenlétben tartva a kanoét.

– Oda nézz! – súgta hirtelen a tábornok.

Alig pár lépésnyire tőlük rettenetes látvány derengett a félhomályban. Lobogó, vörös lepedők között, őrült forгатagban keringett egy csomó tropi-

kus vadállat: – struccok, lovak, pingvinek, elefántok – és rajtuk ülve ez állatokon, vad hujrás mellett...

– A bennszülöttek – susogta a tábornok. – Vigyázz! Feküdj hasra; lehetőleg hangtalanul oda fogunk csúszni a fű között.

Visszafojtott lélegzettel csúsztak előre. Tízlépésnyire megállapodtak, és néhány percig borzadva nézték a rémes jelenetet.

– Absteigen, ode' zahlen! – kiáltotta közvetlen közelükben egy vészteljes hang. E percben megállott a forgatag: a bennszülöttek leugráltak, és a fény kialudt.

– Meg vagyunk mentve! – sóhajtott megkönnyebbülve a tábornok. – Túl vagyunk a veszélyen. Most csak tovább!

VI. fejezet

A tűzvonalon át!

Este 7 órakor, szeptember 15-én, Sanssou tábornok és Puss, a hűséges szolgálga, ott állottak a Nagy vagy Gizella út elején: még ezen az estén át akartak kelni a Stefánia korzó nevű zuhatagon, szemben a Kolegerszky wigwam erődítményeivel, ahol élelmiszerhez reméltek juthatni.

Az ég derűs volt; – dermesztő meleg és nehéz hagymaillat fújdogált a Király utcai pampák felől.

A tábornok földre szegezte műszereit, és számításokba merült: a Szélesség 38° 41'-án, a Hosszúság 47°-án és a Bűdösség 100°-án voltak. A szomszéd falvakból összecsdült néhány bennszülött, és vad hejehujja mellett egészen sajtós belföldi dalokat üvöltöttek.

Néhányat föl is jegyzett a tábornok:

Tam, tam!... Elme gyek a parkba... hol az élet tarka... Tam, tam...

Puss és a tábornok hirtelen átvették magukat a támadók kordonján, és a korzó partja felé igyekeztek.

Borzasztó látvány tárult elbük. A Klub-indiánok ádáz dühvel nyargaltak egymásra a szorosban, nők és férfiak, nemzeti viseletben, őrült kavargásban tomboltak a szédítő forgatag közepett. Túlhan a Kolegerszky wigwamot is megszállva tartották a vadak: tollakkal, madarakkal és más limlommal díszített fejdíszben, láncokkal és gyűrűkkel fülükben és orrukban ültek a nők, és sötétbarna, gőzölgő folyadékot ittak villogó szemekkel, vad hahota kíséretében. Egy emelvényen őrült hangzavarban szilaj csatadal szólt: a »Sorrentói emlék« című nemzeti dal rémes akkordjait hozta feléjük a sirokkó. Ugyanez a dal szerepelt az összes bennszülöttek könyökén, kinőve.

– Itt nem mehetünk át – mondta elsápadva Puss. – Valamit ki kell találni.

– Pedig nincs vesztegetni való időnk – felelt a tábornok sötéten. – Ten-
nünk kell valamit. Van nálad kés?

– Mi a terve?

– Alagutat ásunk a szoros fenekén, és azon keresztül jutunk át a túlsó
partra. Kövess.

VII. fejezet

Elárulva. A vadak kezében

Azonnal munkához láttak. Egy pad alatt tompa késekkel feltúrták a kavi-
csos talajt, és négyszög alakú nyílást vágtak ki belőle. Tíz percig dolgoztak
így.

Hirtelen a tábornok kiáltást vél hallani háta mögött. Egyidejűleg mintha
súlyos kéz nehezedett volna nyakára, s határozatlanul olyan érzése is volt,
akárcsak valaki cúgos cipővel háromszor teljes erejéből a fenekébe rúgna.

– Mi ez? – villant keresztül agyán. – Elárultak volna bennünket?

Iránytűjéhez kapott, és gyorsan számításokba akart merülni. De már
nem volt ideje.

Ellenállhatatlan erő markolt bele gallérjába, és magnetikus tengelye kö-
rül 3" alatt megfordította a tábornokot. Annyi ideje sem volt, hogy e forgás-
sebességet kiszámítsa. Egy duzzadt, rémes arc meredt rá, kerek főveggel,
melyen kitépott lófark himbálódzott.

– Mi lesz itt, nyavalyás csibészek? – ordított nemzeti nyelvén az arc. –
Ásni? Lyukat ásni? Mars a kapitányságra.

E borzasztó, idegenszerű szavak értelmét a tábornok épp oly kevésbé
fogta fel, mint olvasóink. De tisztában volt jelentőségükkel.

– Váltásdíjat követelnek tőlünk – súgta oda Pussnak. – E nép csereke-
reskedésből él, és mindenféle csecsebecsének nagy értéket tulajdonít. Fő-
istenük Nimolé, akit köpködéssel és füstáldozattal tisztelnek, mely utóbbi
szertartást szájukba vett tompa rudakból végzik. Szerencsére elláttam ma-
gam ilyennel: meg fogjuk kísértetni a szertartást, s erre tán azt hiszik majd,
hogy törzsükhöz tartozunk.

S ezzel oldalzsebéből kivette egyikét ezeknek a barna levéltekercesek-
nek. De a hatás borzasztó volt.

VIII. fejezet

Rettenetes órák

– Micsoda? – ordított a maori főnök képéből kikelve –, engem akarsz megvesztegetni, бүдös jassz? És még hozzá rongyos portorikóval? Na megállj! Majd adok én neked portorikót!

Borzasztó roham következett: a tábornok csak annyit érzett, hogy gallérját függőlegesen ható erők eredője $\frac{X \times Y}{2}$

irányban hevesen elmozdítja, míg a föld vonzóereje ellenkező oldalról működésbe lép. Éppen hogy a nehézségi nyomatókat számíthatta ki, azután ennyit mondott csak:

– Elvesztünk.

Szűk, fehérre meszelt szobába vitték őket, hol egy hideg tekintetű vad elé kellett állniok, akit a többiek Foggal-Mazóurnak neveztek. Egyik szeme helyén csiszolt, kerek üveg volt arcába vésve.

– Lela-Ka-Tolni! – mondotta rövid, krákogó hangon. És köpött. Puszt és a tábornokot alacsony, hideg kamrácskába vitték, ahol pokróccal letakart pad állott. A mécs gyér világításánál sápadtan meredtek egymásra.

– Mi lesz velünk? – suttogta Puss.

– Mindennek vége – mondta rekedten a tábornok. – Foggal-Mazóur, a főpap eldöntötte sorsunkat. Nem láttad, hogy köpött?

– Rettenetes! És mit jelent ez?

A tábornok ránézett. Arcán két sápadt könny jelent meg, aztán megemelte magát, és ércetlen, síri hangon szólt:

– Mihelyt keleten felkél a nap, s a hajnali csillag elalszik: apró darabokra vágva felfalnak bennünket Foggal-Mazóur és a többiek. Imádkozzunk, Puss!

IX. fejezet

Utolsó percek. Egy új név

Reggel öt óra volt. Hamuszürke fény világolt be a rácsos ablakon: Puss és a tábornok félig elalélva, bóbiskolva várták a sötét halált. A tábornok éppen azt számítgatta, hány percük van hátra, amikor a szemben lévő pad alól sajtóságos, horkolásszerű hang ütötte meg fülüket.

Összehúzódva vártak. A hang ismétlődött.

– Mintha valaki horkolna a pad alatt! – jegyezte meg suttogva Puss.

– Egészen olyan – mondotta a tábornok. – És ennek csak egy oka lehet...

– És ez?

– És ez az, hogy csakugyan horkol valaki a pad alatt. Ebben a pillanatban megragadta Puss karját. A pad alól hirtelen egy vörös fej jelent meg, és két szemével kísértetiesen, borzasztó kifejezéssel meredt rájuk. Vörösesbar-na, sajtósárga füvege vette körül a fejet, melynek elől kerek bádoglepocská képezte idegenszerű díszét. E bádoglepon pedig titokzatos jelvény gyanánt állott e szám: „333”.

– Figyelj! – suttogta a tábornok.

Visszafojtották a lélegzetüket.

– Gentóg! – mondotta a fej, mintha tompa sírboltból jőne a hang.

X. fejezet

Gentóg!

– Gentóg! – mondotta még egyszer a fej.

Két lépést tett előre, és meglátta a foglyokat.

– Ájvej! – szólt ismét, és lefelé legyintett kezével. Egy megkönnyebbült sóhaj szakadt ki a tábornok tüdejéből.

– Tehát ön tud németül? – kérdezte örömmel a vadat.

Zentúl a társalgás német nyelven folyt tovább. Megtudták, hogy a vadat Honfi Dórának hívják, hogy világot járt, magas színvonalú ember, aki messze kiemelkedik a bu-da-pest-i sivatag őslakóinak sorából. Elmondta, hogy az itt elérhető legmagasabb állást, a „Hor-Dhár”-i, vagy „khöz-szol-gha”-i hivatást tölti be: – utána közvetlenül a Főserif, másként Főszerkesztő következik, aki az emberáldozatokat végzi. Bejárta és ismeri az egész hegyvidéket: – volt a Retek utcában, és veszekedett a külső Váci úton: – behatolt az Erzsébet tér rengetegeibe, és egyszer egy levelet vitt Braun Sándornak, a vá-Ros-ligeti cserjéken keresztül.

– Ne tessék félni – mondta aztán jóakarattal –, ismerem én itt a járást. Megvárjuk, míg azok reggelizni mennek, és aztán nyugodtan elvonulunk a másik szobán át. Csak tessék rám bízni.

Meg voltak mentve!

XI. fejezet

Kon-Flis-on a Thököli úton át

Meg voltak mentve!

Egy óra múlva Puss, a tábornok és a hor-Dhár ott álltak a Gizella út elején, ahonnan egészen a Pályaudvarig beláthattak a tartomány szívébe. A tábornok közölte Dórával merész útitervüket.

– Konflist hozok – mondotta a hor-Dhár –, aztán mehetünk együtt.

A Kon-Flis sajtószerű közlekedési eszköze e vidéknek. Három, néha négy kerékre alkalmazott bőrtok ez, melyet szíjak tartanak össze. Egy, a tudósok által még nem eléggé tanulmányozott állatot, az ún. „gebbé”-t fogják elébe: ez állat gyakran némileg hasonlít a közönséges lóhoz (cavallus equus), de csontvázát kívül hordja, és nem táplálkozik.

Nemsokára hoztak egy ilyen: Pusst és a tábornokot megragadták, és belenyomták a bőrtokba, míg a hor-Dhár felült a vad mellé, aki a „gebbé”-t hajtotta, közben ősmagor imákat mormolva magában, „Zöreganyád” és »Körösztyanyád« főistenek neveinek sűrű hajtogatásával. Dóra megnyugtatta őket, hogy nem bánt, csak mikor fizetnek neki.

XII. fejezet

Életre-halálra

Megindultak. Jobbra és balra sorban maradtak el a szürke, komor erődítmények: lent a kapukban vad tekintetű Ház mesterek álltak. Régi utazók műveiből ismerte már őket a tábornok; elmondotta Pussnak, hogyan rohanják meg „Ka-Pu-pénz” harci kiáltással a vándort, aki rablóváraik közelébe kerül, mily szertartások közt harapják le foglyaik gyermekeinek fülét, ha azok kijönnek a gangra stb.

Beszélgetés közben már feltűntek a láthatáron a Pályaudvar hófedte csúcsai. Alig három óráig tartott az egész út: gyalogosan tíz percnél is több időt vett volna igénybe.

De ekkor váratlan szerencsétlenség történt.

XIII. fejezet

„Nincs vesztegetni való idő!”

A vad iramot nem bírta el talán, elég az hozzá, hogy a szilaj „gebbe” éppen a Pályaudvar előtt egyszerre végleg megállt: lefeküdt a földre, és boldog mosollyal arcán megdőglött.

Ki kellett szállniok.

A vakmerő tábornok útja elé tehát ismét áthághatatlan akadály gördült. A kegyetlen Végzet!

– Mit tegyünk? – kérdezte Puss, és sápadtan nézett a tábornokra.

Ez nem felelt. Összeszorított fogakkal, keresztbefont karokkal, féhéren és nyugodtan nézett szembe a lemenő nappal, míg a Rottenbiller-szoros fe-

lől éles, fagyasztó sajtuszag csapott szemébe. Hirtelen dacosan fellángoltak szemei. Felemelte karját, és szilárd, rajongó hangon kiáltott:

– Nincs veszteni való időnk! Nem szabad visszariadni semmitől: cselekednünk kell! Fantasztikus tervem van: – de válogatni nem lehet. Ide hallgassatok, bajtársaim: – villamoson fogunk az Eskü térig hatolni – egy szakaszjeggyel!!!...

XIV. fejezet

Egy egész lélek

Indulni akartak, de e percben borzasztó kiáltás hallatszott a hátuk mögött. Megfordulva, eltorzult arccal és irtózatosságot kifejező pillantották meg a Kon-Flis vezetőjét. Száján véres tajték jelent meg, szemei kimeredtek, vért hányt, és karjait percenkint 90 kilométert kitevő sebességgel forgatta.

– Mi ez? – kérde megdöbbenve a tábornok. De a hor-Dhár megnyugtatólag legyintett.

– Ez semmi. Kevés pénzt tetszett adni, olyankor így szokott.

Sanssou zsebébe nyúlt, s egy pénzdarabot nyújtott át a Kon-Flisnak. Ez mindkét kezével megragadta, s „Zöreg-a-Niad”, „Köröszt-a-Niad” sűrű emlegetése közt fuldokló habzsolással torkába gyömöszölte. Azután három keserűet köpött a tábornok cipőjére, és közéje csapva a döglött lónak, elvágatott.

Meg voltak mentve!

XV. fejezet

Előre, előre, egészen a Baross-bálványig!

Hideg, bóraszerű szelek fújdogáltak. A Villamos, horgonyt vetve, nyugtalanul himbálódzott sínein.

A tábornok gyorsan beszerezte a legszükségesebb tárgyakat, ami útközben nélkülözhetetlen a vérbeli utazónak. Régi írók műveiből ismerve a vízszonyokat, néhány vízáthatlan ponyvát vásárolt Grill könyvkereskedésében, amire, később látni fogjuk, mily szükségük is lett. Azután vízáthatlan vasakat, könyökszorítókat, vízáthatlan élelmiszert és vízáthatlan vizet vásárolt; konzervekkel még hazulról el voltak látva.

Reggel kilenc óra öt perckor, kedvező szél mellett, bátor bizakodással és reménnyel – a Villamos megindult bizonytalan jövője felé.

A beszállás elég simán ment végbe. A bejáratra fel volt függesztve a „Meg-Thelt” tábla, ami azt jelentette, hogy már csak harmincan szállhatnak fel. Borzasztó gomolygás támadt: a bennszülöttek, itteni szokás szerint, egymás torkába haraptak, és vasszögekkel döfték egymás lábát. Puss és a tábornok revolvért rántottak, és néhány bennszülött holttestén keresztül felrohantak a Villamos előhelyiségébe. Éles csengetés hallatszott: – a Villamos nekilódult – és elhagyta a kikötőt. Néhány bennszülött férfi és nő-személy (utóbbiak a jellemző óriáskalapban) sívítva kapaszkodott bele a feljáró lépcsőibe: ezeket a Villamos kapitánya, a Ka-Lauz döfölte le.

Kint voltak a nyílt Thökölióceánon.

A tábornok éppen a berendezkedéshez fogott egyik sarokban, mikor háta mögött suttogva hívta valaki. Megfordult, és kint a Villamos kiugró csengőszerkezetén egy embert pillantott meg, aki kuporogva húzta össze magát.

A hor-Dhár volt.

– Ne tessék szólni bent – suttogta – és tessék a jegyárat nekem ideadni. Van jegy nálam. Ne tessék szólni.

És két sárga jegyet nyújtott át a tábornoknak.

A tábornok mindent megértett.

Ez volt a szakaszjegy.

XVI. fejezet

A Baross-bálvány. Borzasztó percek

A távol ködéből egyszerre, mint egy jelenség, meredt ki tíz óra felé egy érdekes és sajátos építmény: a Baross-bálvány, a bennszülötteknek, úgy látszik, valamelyik fétise. Merev, formátlan idomaival, kidülledt szemeivel valami borzongatóan idegenszerű hatást gyakorolt. A bennszülöttek egy régi papja, Tehet-Ségh-Telen csinálta, a nép, úgy látszik, nagy tiszteletben tartja; a körülötte heverő csontok és szalámi-hajak, szivarvégek tanúskodnak ama vér- és füstáldozatokról, melyeket e bálvány tiszteletére rendez a vadregényes babona.

Derült időben siklott a Villamos be a Rákóczi-öbölbe. Már-már úgy látszott, minden veszély és balsors nélkül érik el az Erzsébet-szorost, amikor, szemben a Hauer-romokkal, hirtelen robajszzerű zúgás töltötte be a levegőt.

– A ponyvát! – kiáltott a tábornok. – Ez a Fecs-Ken-Deő orkán!

De nem fejezhette be szavait. A következő percben zuhogó vízszilánkok kavargtak szemeik előtt. Borzasztó kiabálás, tolakodás támadt: mindenki életére gondolt csupán. A nyitott ablakon keresztül ellenállhatatlan erővel zúdult be a halálos, kérlelhetetlen zuhatag.

A tábornoknak még volt annyi ideje, hogy elmondhatta Pussnak, miről van szó. E vidéknek borzasztó elemi csapása az itt Utca-Fecs-Ken-Deőnek nevezett vízzuhatag, mely egészen váratlanul tör elő néha valahonnan és vakon, vadul lerombol mindent, ami útjába kerül. Gyakran egész Villamosokat süllyeszt el, utasokkal együtt.

Puss előrángatta a ponyvákat, és hozzáfogott, hogy sátort feszítsen ki belőlük. De ekkor egy kéz érintette vállait. Megfordult. Két sötét, hideg, kegyetlen szem meredt reá a homályból. Húvös borzalom futott végig tagjain. És ekkor tompa, szívremegtető hang támadt a sötét háttér felől.

– A jegyeket!

XVII. fejezet

A jegyeket!

A tábornok zsebébe nyúlt, és szótlánul nyújtotta át a két jegyet, melyet a hor-Dhártól kapott. A magas, sötét férfi marokkal beleragadott, és vad, mohó vággyal emelte szemeihez. Azután rekedt ordítás szakadt ki tüdejéből.

– Hiszen ez már használt jegy! – bögte dühödten. – Mars, mars, lefelé!

Hogy a következő pillanatokban mi történt, arról egyikük se tudott számot adni. Ellenállhatatlan erő ragadta meg őket – egyszerre mintha a levegőben lettek volna. Egy recsegés, egy zuhanás – és a Villamos eldübörgött előttük.

És most itt álltak, élelmiszer, víz, remény nélkül: elhagyva és tanácstalanul – itt álltak a Körút sivatag közepén.

És nem messze tőlük a legborzasztóbb sötétség, vadság és rémület tanyája – nem messze tőlük az egymástevő Irokéz- és Ujságh-Irokéz-indiánok irtóztató életének színhelye – a New York!

XVIII. fejezet

A Számum. Menekülés

A kétségbeesés és a járda szélén állottak. Előre kellett hatolni minden áron, de hogyan? A Körút sivatag reménytelenül tárult a messzeségbe. Szemeik előtt közeledett az este is, és borzalom volt arra gondolni, hogy itt töltsék azt el, ahol minden percben megtámadhatják őket az árverési hiénák. Néhány gyanús árnyék úgyis ott ódalgott már körülöttük, a Könyvügynökök legveszedelmesebb fajtájából: alattomos szemű, csíkos szőrű, kifejlett példányok. Két hátsó lábukon járnak. Mutat-vány-Pél-Dánynak nevezett köly-

keiket bőrszékenyben hordják magukkal. Az embert mellékutcákban és kapuk alatt támadják meg: körmeiket belevájják húsába, beleit kiforgatják, és addig csikarják, kabacibálják őt, míg szívverése megáll, szemei elhomályosulnak, tagjai kihűlnek és – aláírja az ívet.

De még nem volt csordultig a pohár.

Hét óra felé egyszerre elhomályosult az ég alja. Messziről tompa zúgás zengett a levegőben. A tábornok hirtelen a földre vetette magát, és fülét a talajhoz szorította. Azután sápadtan emelkedett fel.

– Feküdjetek mind a földre! – rendelkezett hideg, parancsoló hangon. – Feküdjetek le, és tartsátok vissza lélegzetetek! Ez a bu-da-pest-i számum: a Zucca-Se-Prőgep.

Puss a földre vetette magát: a hor-Dhár keresztbefont karokkal, nyugodtan állva maradt; bennszülött volt, és dacolni mert a viharral.

A tábornok néhány gyors szóval elmondta, miről van szó. Ilyenkor, este felé, a Zucca-Se-Prőgep keresztülszáguld a sivatagon, és rettentő portömeget zúdítva maga előtt, néhány órára homoktorlaszba borítja a New York wigwam vidékét. Sokan lelik ilyenkor halálukat, de a borzasztó csapás ellen mit sem lehet tenni.

Mikor az első porfelleg sziszegve jelent meg fölöttük és prüszkölés, jajgatás, dühös ordítozás töltötte be a vidéket; a hor-Dhár egyszerre megragadta a tábornok kabátját.

– Van menekülés – suttopta. – Tessék utánam jönni.

XIX. fejezet

Egy borzalmas éjszaka

Mit mondjunk még sokat?

Egy félóra múlva Pusst, a tábornokot és a derék hor-Dhárt ott látjuk a New York wigwam falai mögött.

A bennszülöttek legbelsőbb, legjellegzetesebb és legismeretlenebb tanyája ez. Külön vagy csoportokba verődve élnek itt sátraik mellett az irokézok és újság-irokézek: első pillantásra riasztó hatást gyakorolnak: lobogó lósőrénny borítja fejüket, és testüket egyetlen Niak-ken-Deő-nek nevezett sajátságos színű lepedőbe burkolják: egyéb öltözetük nincs. Főnökeiktől, a Pin-Cérektől láthatólag rettegnek: ezeknek van csak rendes ruhájuk közöttük, és vasszigorral tartják fenn a fegyelmet.

Puss és a tábornok borzongva ültek le az egyik márványsátor elé. De a tábornoknak feltűnt a hor-Dhár gyanús viselkedése. Izgett-mozgott helyén, és befelé nézett, az erődítmény keleti irányában.

XX. fejezet

„Ez hát valódi arcod.”

Ekkor az egyik főnök, Bé-La, lépett feljük. Fekete folyadékkal kínálta őket: a hor-Dhár intésére Sanssou megitta a folyadékot, és a fenekén elhelyezett fadarabokat és dohányleveleket is, ami, úgy látszik, szent növénye e vidéknek. A főnökkel később a hor-Dhár útján beszédbe ereszkedtek: néhány érdekes dolgot mondott el a wigwam életéből, amit a tábornok jegyzőkönyvébe vezetett. Felmentek a Ter-Rasz fennsíkra is, ahol a hor-Dhár megmutatta nekik a hírhedt Pes-Tifu-Tár barlangot, ahol egy sötét, félelmes tekintetű vad ült komoran. A bennszülöttek Dass-nak, azaz Félelemnélkülinek nevezik, és rettegnek tőle: barlangjába behurcolja és felfalja az irokézeket. És lehúzza róluk a leplet. Most is egy csomó meztelen irokéz ült körülötte, akiket az imént leplezett le. Feketét ittak.

Megmutatta a hor-Dhár a Niuggat-barlangot is, melynek közepén Adyosz, az adióták vallási szektájának bálványa állt, melyet ha-Tvani, a dús-gazdag irokéz faragott. A szertartásokat Os-Vát, a főpap végzi: két hétben egyszer kinyitnak a balszárnyon egy zsilipet, mire harmincegy verset ad.

A tábornok és Puss pár lépésnyire borzongva nézték a komor tekintetű főpapot, aki éppen néhány sihedert tanított a szertartásokra, kezében fésűvel. Hirtelen felállt, és egyenesen a tábornok felé tartva, szörnyű energiával „cikk”-et kért tőle. Belátván az esetleges küzdelem egyenetlen voltát, a tábornok jobbnak látta meghátrálni, és Puss-sal együtt nyakrafőre rohantak le a fennsíkról. Ekkor történt, hogy a tábornok csodálkozva kiáltott fel:

– Hol a hor-Dhár?

XXI. fejezet

Árulás

Igen, a hor-Dhár eltűnt.

És nem sokáig kellett kutatniok az eltűnés okát. Alig értek le a völgybe, borzadva vette észre a tábornok, hogy minden oldalról tolongva és vadul közelednek feléje az éhestekintetű irokézek. Mindegyiknek kezében kés, világító Kéz-I-rat (az irokézek kegyetlen fegyvere) suhogott.

A tábornok megállt.

Ekkor a Fő-Pin-Cér lépett hozzája és izgatottan súgta fülébe:

– Önt elárulták. A hor-Dhár azt mondta ezeknek, hogy ön Vicla-Pszerkesz-Teő. Meg fogják önt támadni.

Csakugyan, borzasztó roham következett. Fenyegetőző, kiabáló tömeg sűrű falanxa vette körül a tábornokot: a Kéz-I-ratok suhogtak.

Sanssou nagyon elsápadt, és némán harapott ajkába.

– Végünk van! – súgta Pussnak. – De úgy fogunk meghalni, mint férfiakhoz illik. Add fegyvereimet.

XXII. fejezet

Jönnék a men-Teők!

Igen, úgy látszott, elkövetkezett a vég!

Az irokézek, fennen lobogtatott Kéz-I-Ratokkal egyre közelebb nyomultak: az egyik, akit a többiek Ní-mandnak neveztek, már megragadta a tábornok köpenyét és felemelte karját, hogy beledöfje a Kéz-I-Ratot – amikor rémült kiabálás és zavar támadt a támadók között.

– Jönnék a men-Teők! – ordított valaki.

Egyszerre szétrebbent az embergomolyag: – százfelé rohantak, menekültek a rémült vadak, szétterülve a szélrózsa minden irányában: – csak a jajongó »Pumpa, Pumpa« harci kiáltást lehetett hallani még egy ideig.

És a wigwam tulsó felén robogó porfelhőben megjelentek az első, daliás men-Teők: – villogó szemekkel, kezükben messze kinyújtva maguk előtt a Per-Sely-eket, elszántan száguldottak a menekülők után.

Ekkor Puss megragadta a tábornok karját.

– Meneküljünk! – súgta fülébe.

A wigwam kijárata felé rohantak: – revolvert szegeztek az ellenszegülő pinc-nők melléne, mire az »Még egy álhírlapíró?« legyintéssel átengedte őket. Félóra múlva kint voltak a Rákóczi fennsíkon.

Meg voltak mentve!

XXIII. fejezet

Étlen-szomjan a hegyvidék közepett

Újabb, váratlan akadályok gördültek azonban a rettenthetetlen férfiak elé.

Kitűnt, hogy vakon és tudtukon kívül egyenesen belerohantak a Csőjavításba; a Rákóczi fennsíkot beláthatatlan égbe meredő bércek és sziklatömbök borították, váltakozva szédítő szakadékokkal. Úttalan utak kanyarodtak a bércek között. Puss és a tábornok napokig, minden segítség nélkül kapaszkodtak a kietlen, vigasztalan sziklarenetegben – és sehol, sehol

nem mutatkozott kijárási, menekülési! Már-már úgy látszott, itt pusztulnak el, nyomorban, tehetetlenül.

Egy este utolsó élmük is elfogyott: – sápadtan, réveteg szemekkel meredtek egymásra.

Egyszerre, mikor át akartak hatolni egy nehéz gránitrakáson – kifogyott lábaik alól a talaj – érezték, amint zuhannak... sötétség borította be a szemüket... és elvesztették eszméletüket...

XXIV. fejezet

A gejzír

Mikor magukhoz tértek, mély sötétség vette körül őket. A tábornok tapogatózva nézett körül...

– Egy mély, borzasztó szakadékba értünk – magyarázta Pussnak –, amely a Csőjavításhoz tartozik. Egyre zuhanunk, $a + b \frac{26 + \infty}{3}$

sebességgel, a föld középpontja felé... Ha a föld középpontja $R^2 + R - R(x + y)$, és a mi térfogatunk $\frac{x}{a}$,

akkor a mennydörgős mennykő üssön bele a városi közigazgatásba... ba... ba...

Ismét elvesztették eszméletüket. Tovább zuhantak.

XXV. fejezet

Váratlan fordulat

Mikor magukhoz tértek, mintha ellenállhatatlan áradat ragadta volna őket magával. Sustorgó habok dübörögtek el fülük mellett... Óriási sebességgel vitte őket valami rejtelmes erő... nem tudták hová... nem tudták merre...

Elvesztették eszméletüket.

XXVI. fejezet

Megint a gejzír

Mikor magukhoz tértek, egy súlyos, csattanó puffanást érezték csupán: azután fájó tagokkal emelkedtek fel... Ott feküdtek a Kossuth Lajos tartomány elején: és pár lépésnyire tőlük sustorogva csapott a magasba egy széldító vízszugár...

Egy gejzír vize a Ka-Ná-Lis szakadékon keresztül kihajította vakmerő utasainkat a föld felszínére. Meg voltak mentve.

– És a Filatori-gát? – kérdezte fájdalmasan Puss. De a tábornok titkos izgalomban égő szemekkel fordult feléje, és rekedten súgta:

– Minden rendben van. Ide nézz. Látod ezt a piszkos, szürkés árnyalatú vizet, mely itt mellettünk áradoz? Ez a Moso-Ga-Tólé folyam, legfőbb folyója bu-Da-pestnek, mely keresztül hálózza a vidéket. Kövess!

Fejest ugortak. A víz loccsanva fogadta magába és bugyborékolva vitte tovább őket... lefelé... lefelé... keresztül a Kossuth Lajos tartományon, keresztül a Korzó szoroson... le, egészen az Eskütéri Híd-ig.

XXVII. fejezet

Még hat óra

Kiugrottak a vízből.

– Még hat óránk van! – kiáltott elfulladva a tábornok. – Utánam! Előre!

A Híd felé rohantak. Legázolták a szembejövő, bámuló rablókat, akik cifra és tarka ruhákban, lustán üldögéltek a part hosszában – fülükben, kezeiken szén- és kenyérdarabokat és más drágaköveket fitogtatva.

– Még hat óra! Utánam! – ordított a tábornok.

Felugrottak a hídra.

Ekkor egy borzasztó vad állott előttük. Torkon ragadta őket, és reájuk üvöltött.

– Híd-Pendz! – kiáltotta.

– Eressz! – mondotta kétségbeesve a tábornok, sejtven, miről van szó. – Eressz!

Visszalökték őket.

– Nincs átmenés! – mondta a vad.

Vége volt mindennek.

A tábornok zuhanást hallott háta mögött. Vér borította el szemeit. Hátrafordult.

Puss, a derék, hűséges szolga, holtan feküdt lábainál. Kétségbeesve látva, hogy minden hiába – hogy el nem érik a Filatori-gátat soha: – egy pohár bu-Da-pesti Ivó-Víz-et nyelt le, ezt a borzasztó mérget – és meghalt.

XXVIII. fejezet

Egy test, egy lélek

Halványan, szótlanul, összeszorított fogakkal, keresztbefont karokkal állt ott a tábornok. Íme, néhány lépésnyire céljától végleg meghiúsult nagyszerrű terve.

Habozása nem tartott soká. Hirtelen elhatározással, rekedten fordult egy mellette álló hor-Dhárhoz.

– Milyen víz ez itt?

– Ez a Duna.

– Hol végződik?

– A Fekete-tengernél.

– Jól van.

Megfordult és távozott.

XXIX. fejezet

Végszó

19... július 21-én du. 3 óra és 25 perckor, órájával a kezében, gúnyos mosollyal ült londoni szobájában a mylord.

– Öt perc múlva jár le a terminus – dörmögte. – Akkorra itt kell lenni Sanssou tábornoknak, jelenteni, hogy elérte a Filatori-gátat. Tekintve, hogy az utolsó távirat szerint megrekedt a Duna-parton, nem hinném, hogy... Egy-kettő... három... négy... ö...

Csikordulva nyílt ki az ajtó. A tábornok belépett.

– Ön az! – kiáltott bámulva a mylord. A tábornok kövér és boldog volt, és ragyogott az egészségtől.

– Igen, én vagyok az!

– De hiszen a Híd-nál... Elérte a Filatori-gátat? – A tábornok büszkén szegte föl fejét.

– Elértem. Már-már úgy látszott, minden veszve van. Megállítottak a Híd-nál. Ekkor mentő ötletem támadt. Felültem egy automobilra, és a keleti expresszhez hajtottam. A legegyszerűbb megoldás. Kolumbusz tojása. Megkerültem a Feketetengert. Kényelmesen, nyugodtan, minden nagyobb megerőltetés nélkül átjutottam a Duna másik felére. Hogy ez senkinek eddig nem jutott eszébe! Persze, az eddigi utazók mind a Híd-on akartak átjutni Bu-Dá-ra és természetesen ott rekedtek, éhen pusztultak... nem engedték át őket... Híd-Pendzt mondtak ki rájuk... Szegény... szegény... Puss!...

És egy könnyet törült ki szemeiből.
– No és? – kérde izgatottan a mylord.
– Nos – mondotta ünnepélyesen a tábornok –, tegnapelőtt tűztem ki lo-
bogómat a Filatori-gátra! Íme, itt!
És egy darab gátat tett le az asztalra.
– A kezét! – kiáltott elragadtatva a mylord.
És a két jóbarát egymás nyakába borult, a Szélesség $25^{\circ} 47' 11''$, a
Hosszúság $2^{\circ} 3' 11''$ és a Butaság 400° -a alatt.

*(Humoreszkek I. Együgyű lexikon – Görbe tükör. Akkord, Budapest, 2001.
[Karinthy Frigyes Összegyűjtött Művei 3.] 113–139. old.)*